

Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна

Методичні вказівки

до виконання завдань самостійної роботи з дисципліни
«ТЕНДЕНЦІЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ І ЗАРУБІЖЖІ»

для здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні
вищої освіти у галузі 01 «Освіта/педагога»
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Тема 1

Історико-педагогічний аналіз освіти дорослих.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготувати матеріал для презентації системи освіти дорослих в зарубіжній країні.

Література

1. Лук'янова Л. Б. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Авт.-упор. Лук'янова Л. Б., Аніщенко О. В. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. – 108 с.
2. Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні / Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Ніжин : Лисенко М. М., 2011. – 24 с.
3. Ничкало Н. Г. Трансформація професійно-технічної освіти в Україні : [монографія] / Н. Г. Ничкало. – Київ : Пед. думка, 2008. –199 с.
4. Освіта дорослих : енциклопедичний словник / за ред. В. Г. Кременя, Ю. В. Ковбасюка; НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Нац. акад. держ. управління при Президентові України. – Київ : Основа, 2014. – 496 с.
5. Протасова Н. Г. Андрагогічний підхід до підвищення кваліфікації державних службовців / Н. Г. Протасова // Підвищення кваліфікації державних службовців: вивчення потреби та організація навчання : зб. наук. праць / [М. О. Скоромнюк, Н. Г. Протасова, В. І. Луговий та ін.]. – Київ : УАДУ, 2000. – С. 66–77.

Методичні вказівки

Виконання і захист завдань самостійної роботи – важливий і перспективний вид науково-дослідницької діяльності аспірантів, передбачений навчальним планом професійної підготовки майбутніх здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта» за спеціальністю 011 «Науки про освіту». Виконання самостійної роботи з підготовки матеріалу для презентації системи освіти дорослих в зарубіжній країні відбувається у творчій взаємодії аспіранта і викладача, що сприяє формуванню у майбутнього доктора філософії вмінь розв'язувати актуальні психолого-педагогічні та методичні проблеми, здатності самостійно орієнтуватися у науковій педагогічній і психологічній літературі та успішно застосовувати на практиці теоретичні знання.

Аспірант, виконуючи самостійну роботу, повинен показати володіння основними уміннями виконання науково-дослідницької діяльності. У зв'язку з цим майбутнім доктора філософії необхідно:

- навчитися користуватися бібліографічними покажчиками з педагогіки, вікової та педагогічної психології, фахових методик професійної освіти, філософії, соціології тощо;
- вивчити необхідний мінімум літератури з теми дослідження та зафіксувати потрібну інформацію;
- правильно і професійно викласти посилання у висвітленні питань, що вивчаються в сучасній літературі на основі її аналізу;
- зібрати, проаналізувати й узагальнити передовий педагогічний досвід з розвитку освіти дорослих в Україні і зарубіжжі (якщо це визначено темою);
- виконати фрагмент дослідно-експериментальної роботи на теоретичному рівні, систематизувати та зробити висновки.

Роботу над виконанням завдання слід починати з підбору літератури з теми завдання. Виділяють три типи джерел бібліографічної інформації: первинні (статті, дисертації, монографії); вторинні (бібліографія, реферативні повідомлення, журнали, сигнальна інформація); третинні (огляди, словники, довідкові книги і т.д.).

Під час відбору матеріалу для презентації варто ознайомитися з такими фаховими періодичними виданнями: «Освіта дорослих», «Територія успіху», «Порівняльна педагогіка» та інші. Тематичні покажчики статей, опублікованих протягом року, друкуються в останніх номерах журналів. Корисно також ознайомитися з оглядами літератури до окремих тем.

Обсяг тексту, з якого в подальшому буде сформовано слайди, має бути не менше 2-3 машинописних сторінок

Питання і завдання для самоконтролю

1. Проаналізувати визначення понять «дорослий», «дорослий учень», «освіта дорослих».
2. Охарактеризувати категорії дорослого населення.
3. Назвати відомі західні концепції освіти дорослих.
4. Теоретично пояснити історичні етапи становлення і розвитку освіти дорослих в зарубіжних країнах.
5. Проаналізувати сучасний стан освіти дорослих в Україні.
6. Розкрити зміст Концепція освіти дорослих (автор Л. Лук'янова).

Тема 2

Освітня культура особистості як пріоритет освіти дорослих

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготувати презентацію з системи освіти дорослих в окремій країні

Література

6. Лук'янова Л. Б. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Авт.-упор. Лук'янова Л. Б., Аніщенко О. В. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. – 108 с.
7. Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні / Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Ніжин : Лисенко М. М., 2011. – 24 с.
8. Ничкало Н. Г. Трансформація професійно-технічної освіти в Україні : [монографія] / Н. Г. Ничкало. – Київ : Пед. думка, 2008. –199 с.
9. Освіта дорослих : енциклопедичний словник / за ред. В. Г. Кременя, Ю. В. Ковбасюка; НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Нац. акад. держ. управління при Президентові України. – Київ : Основа, 2014. – 496 с.
10. Протасова Н. Г. Андрагогічний підхід до підвищення кваліфікації державних службовців / Н. Г. Протасова // Підвищення кваліфікації державних службовців: вивчення потреби та організація навчання : зб. наук. праць / [М. О. Скоромнюк, Н. Г. Протасова, В. І. Луговий та ін.]. – Київ : УАДУ, 2000. – С. 66–77.

Методичні вказівки

Процеси удосконалення і масового розповсюдження сучасних інформаційних та комунікаційних технологій активно застосовуються в процесі підготовки докторів філософії.

Найбільш придатним засобом для створення презентацій є програма Microsoft Power Point, що входить до складу Microsoft Office. Слайди, підготовлені засобами пакету Microsoft Office у поєднанні з текстом, графічними елементами, анімацією, інтерактивними елементами забезпечують якісно новий рівень подання інформації.

Презентація – це документ, створений за допомогою комп'ютерної програми PowerPoint. Презентація повинна включати: назву завдання; мету самостійної роботи; хід і результат дослідження; висновки; список використаних джерел

Основні принципи розробки електронних презентацій.

Оптимальний обсяг. Інформація подається невеликими логічно завершеними блоками-слайдами (не більше 20-30). Недоцільно розміщувати зображення, які не використані для розкриття. Не повинно бути дублюючих (схожих), «зайвих» слайдів, які не супроводжуються поясненням.

Доступність. Обов'язково враховувати вікові особливості. Забезпечувати розуміння кожного слова, речення, поняття, спираючись на знання слухачів

Науковість. Яскраві малюнки не повинні суперечити реальним фактам. Пропонована інформація повинна бути чіткою й одночасно відображати відповідні логічні зв'язки змісту уроку.

Врахування особливості сприйняття інформації з екрана. Відомо, що коли людина читає текст з екрана, та ще й екрана комп'ютера мозок працює у сповільненому режимі. Якщо ж інформація подана у графічному вигляді, то око переключається в інший режим, і

мозок працює швидше. Саме тому в презентаціях бажано звести текстову інформацію до мінімуму, замінюючи її схемами, рисунками, фрагментами фільмів.

Зацікавленість. Включення (без шкоди науковому змісту) у презентацію смішних, цікавих сюжетів, мультиплікаційних героїв оживляє заняття, створює позитивний емоційний настрій, що сприяє засвоєнню матеріалу і більш міцному запам'ятовуванню.

Краса і естетичність. Неабияку роль відіграють кольорові сполучення і дотримання стилю в оформленні слайдів, музичний супровід.

Поради для створення презентації:

1. Стиль презентації. Дотримуйтеся єдиного стилю оформлення. Уникайте стилів, які будуть відвертати увагу від самої презентації. Допоміжна інформація не повинна переважати над основною (текст, малюнки)
2. Фон. Використовуйте більш холодні тони
3. Використання кольорів. Для фону і тексту – контрастні кольори
На одному слайді не більше трьох кольорів: один – для фону, один – для заголовка, один – для тексту. Особлива увага на колір для гіперпосилань
4. Анімаційні ефекти. Використовуйте за призначенням (можливості комп'ютерної анімації). Не зловживайте різними ефектами: не повинні відвертати увагу від змісту інформації
5. Зміст інформації. Використовуйте короткі слова і речення. Заголовки повинні привертати увагу аудиторії
6. Розташування інформації. В центрі повинна знаходитися найважливіша інформація. Інформація розміщується горизонтально. Якщо розміщений малюнок, то текстова інформація знаходиться під ним
7. Шрифт. Для заголовка (розмір) – не менше 24. Для тексту – не менше 18. Не слід змішувати різні типи шрифтів. Для виділення інформації (слова) потрібно використовувати жирний шрифт, курсив або підкреслення. Не зловживати прописними літерами (читаються важче)
8. Способи виділення інформації. Використовувати: рамки, заливку, стрілки, штриховку, різні кольори, діаграми, малюнки, схеми, ілюстрації найважливіших фактів.
9. Об'єм інформації. Ключові елементи розташовувати на окремих слайдах. Не заповнювати слайд великою кількістю інформації
10. Види слайдів (для урізноманітнення презентації). З текстом. З таблицями. З діаграмами

Презентація з системи освіти дорослих в окремій країні складається з 7 слайдів.

Питання і завдання для самоконтролю

1. В чому є специфіка акмеологічних засад освіти дорослих?
2. Розкрийте андрагогічні принципи і особливості навчання дорослого населення.
3. Як Ви розумієте неперервність освіти дорослих?
4. Схарактеризуйте соціокультурну спрямованість освіти дорослих.
5. Чому саме Ви вибрали зазначену країну для презентації?

Тема 3.

Зарубіжні програми і стратегії навчання впродовж життя.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготувати наукову доповідь за темою «Порівняльний аналіз тенденцій освіти дорослих у зарубіжних країнах».

Література

1. Десятов Т. М. Національні рамки кваліфікацій в країнах ЄС: порівняльний аналіз: наук.-метод. посіб. – Київ: АртЕк, 2008. – 263 с.
2. Модернізація педагогічної освіти в європейському та євроатлантичному освітньому просторі: монографія / авт. кол.: Н.М. Авшенюк, В.О. Кудін, О.І. Огієнко та ін. – Київ : Педагогічна думка, 2011. – 232 с.

3. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія] / Лук'янова Л.Б., Сігаєва Л.Є., Аніщенко О.В. та ін. – Київ: Педагогічна думка, 2012. – 272 с.
4. Огієнко О. І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах : монографія / О. І. Огієнко / За ред. Н. Г. Ничкало. – Суми : Еллада, 2008. – 444 с.
5. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: монографія / За ред. Н.Г. Ничкало, В.О. Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.

Методичні вказівки

Наукова доповідь – публічно виголошена інформація з проблеми наукового дослідження, що оприлюднена серед науковців певної галузі та відповідає вимогам щодо змісту, структури доповіді тощо. Загальне призначення цього виду доповіді – публічне обговорення (ідеї, ходу чи результатів) наукового дослідження.

Розрізняють такі три види наукових доповідей: звітні (узагальнення роботи за певний час); поточні (інформування про хід роботи); з теми дослідження. Необхідно зазначити, що існують дві основні форми виступу на конференціях: перша – доповідь (найбільш поширена), друга – повідомлення. Основною їхньою відмінною ознакою є тривалість виступу. Так, тривалість доповіді - від 10 до 30 хвилин, повідомлення – 5-10 хвилин. Звісно, цей час є умовним, оскільки перш за все необхідно враховувати регламент, який, як правило, повідомляється учасникам заздалегідь.

Структура доповіді складається з таких частин:

- 1) вступ, в якому аналізується проблемне поле чи конкретна проблема, що стала причиною доповіді;
- 2) основна частина, в якій оприлюднюється авторська ідея вирішення проблеми, хід чи результати наукового дослідження тощо;
- 3) підсумок, в якому робиться висновок, надаються рекомендації, визначаються перспективи.

Рекомендація. Після написання тексту доповіді відкладіть її на деякий час. Згодом перечитайте доповідь та зробіть редагування. За можливістю цей текст дайте вчитати спеціалісту, з'ясуйте його думку, зауваження. Доповідь повинна відрізнитися від тексту, що поданий до друку. Це здійснюється завдяки коментарям, поясненням та іншим матеріалам, які дозволяють більш детально розкрити тему доповіді. Також можливо акцентувати увагу слухачів на одному з найбільш суттєвих аспектів теми (з посиланнями в роботі). За можливістю проведіть зв'язок між вашою доповіддю та попередніми виступами, що, на нашу думку, сприятиме актуалізації проблематики та підвищенню уваги слухачів (полемічний характер доповідей завжди викликає інтерес).

Питання і завдання для самоконтролю

1. Розкрийте особливості діяльності Інституту навчання впродовж життя ЮНЕСКО.
2. Обґрунтуйте зміст Інчхонської декларації «Освіта – 2030: забезпечення загальної інклюзивної і якісної освіти і навчання впродовж життя».
3. В чому важливість для України врахування досвіду США і Великобританії з навчання впродовж життя?
4. Проаналізуйте основні напрями функціонування освіти дорослих в Європейських країнах.
5. В чому полягає зміст освітніх програм в установах додаткової освіти дорослих в Росії?

Тема 4

Розвиток неформальної освіти дорослих в зарубіжних країнах

Завдання 1. Описати стратегію навчання впродовж життя (для окремо обраної країни) у вигляді наукової доповіді.

Література

1. Василенко О. В. Неформальна освіта дорослих: соціально-економічний підхід / Олена Вікторівна Василенко // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору, 2015. – № 1 (35). – С. 39–46.

2. Василенко О. В. Неформальна освіта дорослих: нове соціально-освітнє явище / Олена Вікторівна Василенко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2013. – Вип. 7. – С. 35 – 42.
3. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія] / Лук'янова Л.Б., Сігасва Л.Є., Аніщенко О.В. та ін. – Київ: Педагогічна думка, 2012. – 272 с.
4. Огієнко О. І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах : монографія / О. І. Огієнко / За ред. Н. Г. Ничкало. – Суми : Еллада, 2008. – 444 с.
5. Пазюра Н. В. Внутрішньофірмова професійна підготовка виробничого персоналу в Японії і Південній Кореї: теорія і практика: монографія. – Київ: Альфа-ППК, 2014. – 514 с.
6. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: монографія / За ред. Н.Г. Ничкало, В.О. Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.

Методичні вказівки

Наукова доповідь з опису стратегії навчання впродовж життя (для окремо обраної країни) складається зі:

1) вступу, в якому аналізується проблемне поле щодо системи освіти дорослих окремої країни;

2) основної частини, в якій оприлюднюється авторське бачення системи освіти дорослих окремої країни;

3) підсумку, в якому робиться висновок, надаються рекомендації, визначаються перспективи і досвід організації системи освіти дорослих зарубіжних країн для України.

Рекомендація. Після написання тексту доповіді відкладіть її на деякий час. Згодом перечитайте доповідь та зробіть редагування. За можливістю цей текст дайте вчитати спеціалісту, з'ясуйте його думку, зауваження. За можливістю проведіть зв'язок між вашою доповіддю та попередніми виступами, що, на нашу думку, сприятиме актуалізації проблематики та підвищенню уваги слухачів (полемічний характер доповідей завжди викликає інтерес).

Питання і завдання для самоконтролю

1. Визначити типологію неформальної освіти.
2. Проаналізувати напрями діяльності Інституту з міжнародного співробітництва німецької асоціації народних університетів DVV International.
3. Обґрунтувати специфіку функціонування університетів третього віку і народних шкіл.
4. Проаналізувати особливості створення і розвитку центрів освіти дорослих.

Тема 5

Громадське об'єднання «Українська асоціація освіти дорослих»: досвід і перспективи

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Скласти проект Положення про діяльність установи з неформальної освіти дорослих.

Література

1. Василенко О. В. Неформальна освіта дорослих: соціально-економічний підхід / Олена Вікторівна Василенко // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору, 2015. – № 1 (35). – С. 39–46.
2. Василенко О. В. Неформальна освіта дорослих: нове соціально-освітнє явище / Олена Вікторівна Василенко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2013. – Вип. 7. – С. 35 – 42.
3. Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні / Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Ніжин : Лисенко М. М., 2011. – 24 с.
4. Модернізація педагогічної освіти в європейському та євроатлантичному освітньому просторі: монографія / авт. кол.: Н.М. Авшенюк, В.О. Кудін, О.І. Огієнко та ін. – Київ : Педагогічна думка, 2011. – 232 с.

5. Прийма С. М. Системи відкритої освіти дорослих: теоретико-методологічні засади проектування і функціонування : [монографія] / С. М. Прийма. –Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б.Хмельницького, 2015. –324 с.

Методичні вказівки

Складіть Проект Положення за зразком.

Зразок Положення про науково-практичний центр освіти дорослих.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Науково-практичний центр освіти дорослих утворений Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України (далі – Інститут), відповідно до рішення Вченої ради Інституту (протокол № ___ від «___» _____ 2016 р.). Створення і основні засади функціонування Центру погоджено Постановою Президії НАПН України № ___ від «___» _____ 2016 р.

Науково-практичний центр освіти дорослих (далі – Центр) - є одним з структурних підрозділів Інституту, що проводить інформаційно-консультаційну, організаційно-методичну, освітньо-практичну, культурно-просвітницьку діяльність з освіти різних категорій дорослих.

1.2. Центр у своїй діяльності керується Конституцією та Законами України «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., актами Президента України і Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства освіти і науки України, нормативними документами Національної академії педагогічних наук України, Концепцією розвитку неперервної педагогічної освіти, а також Положенням про науково-практичний Центр освіти дорослих (далі – Положення).

1.3. Центр не має статусу юридичної особи, утворений на засадах самофінансування в структурі Інституту та вступає в договірні стосунки з третіми особами за дорученням та від імені ІПООД НАПН України.

1.4. Центр працює на засадах взаємодії з усіма структурними підрозділами Інституту та іншими установами з метою забезпечення скоординованої діяльності щодо належної організації та здійснення освіти і навчання різних категорій дорослого населення, проведення наукових досліджень з проблем освіти дорослих.

1.5. Трудові відносини в центрі визначаються законодавством України та правилами внутрішнього трудового розпорядку.

1.6. Центр надає платні послуги відповідно до чинного законодавства.

1.7. Основними принципами діяльності Центру є:

законність;

соціальна справедливість;

доступність та відкритість;

інноваційність і мобільність;

додержання і захист прав людини;

адресність та індивідуальний підхід;

комплексність та системність під час надання освітніх послуг;

добровільність вибору в отриманні чи відмові від отримання освітніх послуг;

дотримання державних стандартів і нормативів освітніх послуг;

конфіденційність та відповідальність за дотримання етичних і правових норм;

максимальна ефективність використання бюджетних та позабюджетних коштів.

1.8. Співробітники Центру є безпосередніми учасниками з відповідними функціональними повноваженнями з організації, координації, здійснення контролю, методичного забезпечення, психолого-педагогічного супроводу освіти і навчання різних категорій дорослого населення.

II. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ЦЕНТРУ

2.1. Центр утворений з метою проведення інформаційно-консультаційних, організаційно-методичних, освітньо-практичних, культурно-освітніх й просвітницьких заходів з проблем освіти різних категорій дорослого населення в контексті соціально-

економічних, соціокультурних процесів, які відбуваються в Україні, а також підвищення соціальної й громадянської активності дорослих .

2.2. Для досягнення визначеної мети Центр вирішує такі завдання:

2.2.1. Проведення спільних освітніх, культурних, громадських заходів з науковими співробітниками Інституту та представниками вітчизняних і зарубіжних громадських організацій з освіти дорослих.

2.2.2. Аналіз сучасних тенденцій розвитку освіти дорослих, узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду з досліджуваної проблеми, поширення одержаної інформації.

2.2.3. Вивчення диверсифікованих індивідуальних потреб різних категорій дорослого населення з метою подальшої розробки відповідного навчально-методичного забезпечення освітніх послуг.

2.2.6. Надання освітніх послуг різним категоріям дорослого населення з метою розвитку професійних і особистісних якостей.

2.2.4. Висвітлення результатів діяльності Центру через організацію та проведення науково-практичних конференцій, форумів, семінарів, круглих столів, майстер-класів тощо.

2.2.5. Використання результатів заходів для організації освіти і навчання різних категорій дорослого населення.

2.2.6. Взаємодія з територіальними органами соціального обслуговування населення, Державної служби зайнятості України, підприємствами, організаціями та установами, щодо підготовки, перепідготовки та підтримки зайнятості різних категорій дорослого населення.

2.2.7. Підготовка та видання інформаційної, навчально-методичної та довідникової літератури, фахових періодичних видань, розроблення науково-практичних рекомендації з освіти впродовж життя.

III. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРУ

3.1. Для досягнення поставленої мети та реалізації завдань визначаються такі основні напрями діяльності Центру:

3.1.1. Оновлення концептуальних засад освіти впродовж життя на основі потреб особистості, суспільства, держави.

3.1.2. Науково-практичне, організаційно-технологічне та методичне забезпечення супроводу освіти і навчання різних категорій дорослого населення.

3.1.3. Дослідження, розроблення і впровадження новітніх освітніх технологій з соціальної активності дорослого населення.

3.1.4. Проведення науково-практичних конференцій, семінарів, форумів, круглих столів, майстер-класів провідних фахівців Центру.

3.1.5. Створення та використання інформаційної та матеріально-технічної бази Центру.

3.1.6. Надання можливості науково-педагогічним працівникам закладів освіти, персоналу підприємств, організацій та установ, фахівцям державних органів влади проходження стажування (підвищення кваліфікації) в Центрі.

3.1.7. Участь в програмах і проектах ЮНЕСКО, Ради Європи, Європейського Союзу та інших національних і міжнародних організацій та фондів.

IV. СТРУКТУРА, КЕРІВНИЦТВО ТА ШТАТ ЦЕНТРУ

4.1. Центр підпорядковується безпосередньо директорові Інституту, що здійснює свої повноваження через заступників.

4.2. Координацію діяльності і функціональне управління роботою здійснюється Координаційною радою (далі - Рада) Центру, яка обирається із представників громадськості та Інституту і є колективним дорадчим органом. Рада Центру в межах затвердженого пріоритетного напрямку соціально-освітньої роботи визначає основні напрями діяльності та вирішує інші питання, в межах своєї компетенції. Склад Ради затверджується спільним рішенням Вченої ради Інституту за поданням голови Ради.

4.3. Очолює Центр директор, який здійснює загальне керівництво Центру відповідно до вимог законодавства, забезпечує належний рівень трудової дисципліни, керує і

організовує роботу, спрямовану на виконання поточних і перспективних завдань, представляє Центр в інших установах, закладах і організаціях.

4.2. На Раду Центру покладається:

4.2.1. Затвердження планів діяльності Центру.

4.2.2. Організація взаємодії Центру з відповідними органами влади для впровадження результатів діяльності у практику освіти та навчання різних категорій дорослого населення.

4.2.3. Затвердження річних звітів про діяльність Центру.

4.2.4. Обрання виконавчого директора Центру.

4.3. Засідання Ради проводяться за необхідністю, але не менше двох разів на рік.

4.4. Рішення Ради правомочні, якщо на засіданнях присутні не менше половини її членів. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини присутніх членів Ради (не менш ніж 50% і 1% голосів).

4.6. У разі відсутності виконавчого директора Центру його обов'язки виконує уповноважений директором Центру працівник Центру.

4.7. До складу Центру можуть входити представники (засновники, керівники) підприємств, організацій та установ, наукові співробітники Інституту та представники державних органів влади і громадських організацій, установ, фондів тощо.

4.8. Структура Центру і штатний розпис визначається виконавчим директором Центру та затверджується наказом на початку кожного року.

V. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ФІНАНСУВАННЯ ЦЕНТРУ

5.1. Центр розташовується за адресою: м. Київ, вул. М. Берлінського, 9.

5.2. Інститут забезпечує Центр офісною та іншою технікою, доступом до мережі Інтернет, телефонним і факсовим зв'язком, а також іншими матеріалами, необхідними для повноцінного функціонування Центру.

5.3. Діяльність Центру здійснюється за рахунок самофінансування, внесків зацікавлених осіб, у тому числі навчальних закладів, наукових та комерційних установ, коштів від грантової діяльності, фондової та спонсорської підтримки у формах та в порядку, передбаченими чинним законодавством України.

VI. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

6.1. Центр має право укладати договори про міжнародне співробітництво, встановлювати відповідно до законодавства України прями зв'язки з міжнародними організаціями, фондами.

6.2. Центр має право відповідно до законодавства проводити зовнішньоекономічну діяльність, яка здійснюється на підставі договорів, укладених з іноземними юридичними та фізичними особами, а також мати власний валютний рахунок в установах банків України.

6.3. Валютні, матеріальні надходження від зовнішньоекономічної діяльності використовуються центром для забезпечення діяльності, передбаченої його статутом.

VII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. У своїй діяльності Центр керується законодавством України.

7.2. Рішення про реорганізацію або ліквідацію Центру здійснюється на основі рішення Вченої ради Інституту.

7.3. Щорічний звіт про діяльність Центру подається до Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України до 15 грудня.

Питання і завдання для самоконтролю

2. Охарактеризуйте діяльність Громадського об'єднання «Українська асоціація освіти дорослих».

2. Проаналізуйте програми Міжнародних днів освіти дорослих в Україні.

3. В чому, на Вашу думку, полягає специфіка створення вітчизняної системи неформальної освіти дорослих?

4. Обґрунтуйте зміст проекту «Регіон, що навчається».

Тема 6

Сучасна мережа установ неформальної освіти дорослих в Україні.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Проаналізувати діяльність установ з неформальної освіти дорослих.

Література

1. Василенко О. В. Неформальна освіта дорослих: нове соціально-освітнє явище / Олена Вікторівна Василенко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2013. – Вип. 7. – С. 35 – 42.
2. Волярська О. С. Підготовка зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ: теоретичні і методичні аспекти: монографія. – Запоріжжя: Кругозір; К.: Ін-т підготовки кадрів державної служби зайнятості України (ІПК ДСЗУ), 2015. – 480 с.
3. Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні / Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Ніжин : Лисенко М. М., 2011. – 24 с.
4. Модернізація педагогічної освіти в європейському та євроатлантичному освітньому просторі: монографія / авт. кол.: Н.М. Авшенюк, В.О. Кудін, О.І. Огієнко та ін. – Київ : Педагогічна думка, 2011. – 232 с.
5. Прийма С. М. Системи відкритої освіти дорослих: теоретико-методологічні засади проектування і функціонування : [монографія] / С. М. Прийма. –Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. –324 с.

Методичні вказівки

Оберіть будь-яку устану неформальної освіти в Україні. Проаналізуйте її діяльність за такими складовими: 1) рік створення установи; 2) наявність Положення (Статуту); 3) наявність стратегічного плану розвитку установи; 4) наявність угод про співробітництво з державними і недержавними закладами і установами; 5) соціальні партнери установи; 6) наявність плану спільних дій; 7) характеристика проектної діяльності установи; 8) особливості фінансування; 9) специфіка звітності.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Визначити особливості створення регіональних центрів освіти дорослих.
2. Охарактеризуйте мережу сільських центрів освіти дорослих на Львівщині.
3. Проаналізуйте науково-методичне забезпечення діяльності університетів третього віку.
4. В чому, на Вашу думку, зміст програмного забезпечення мовних шкіл для дорослих?

Тема 7

Напрями розвитку освіти дорослих

Завдання 1. Розробити науково-методичне забезпечення для установи з неформальної освіти дорослих.

Література

1. Волярська О. С. Підготовка зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ: теоретичні і методичні аспекти: монографія. – Запоріжжя: Кругозір; К.: Ін-т підготовки кадрів державної служби зайнятості України (ІПК ДСЗУ), 2015. – 480 с.
2. Десятов Т. М. Національні рамки кваліфікацій в країнах ЄС: порівняльний аналіз: наук.-метод. посіб. – Київ: АртЕк, 2008. – 263 с.
3. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія і практика: монографія / Авшенюк Н. М., Десятов Т. М., Дяченко Л.М., Н.О. Постригач, Л.П. Пуховська, О.В.Сулима. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 280 с.
4. Пазюра Н. В. Внутрішньофірмова професійна підготовка виробничого персоналу в Японії і Південній Кореї: теорія і практика: монографія. – Київ: Альфа-ППК, 2014. – 514 с.
5. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності: монографія. – Київ: Вища школа, 1997. – 180 с.

Методичні вказівки

Науково-методичне забезпечення для установи неформальної освіти складається з розроблення науково-методичних комплексів (НМК) навчальних курсів, які входять до складу освітніх послуг зазначеної установи. Мета НМК полягає у забезпеченні цілісного навчального процесу з певного навчального курсу. Методичні поради щодо розробки навчально-методичного комплексу (НМК) з освітніх програм для установ неформальної освіти зумовлюють таку структуру НМК:

1. Програма навчального курсу.
2. Зміст навчального курсу в роздрукованому вигляді та на сайті установи неформальної освіти.
3. Інструктивно-методичні матеріали до практичних (лабораторних, семінарських) занять (друкований вигляд та на сайті).
4. Перелік завдань або інструктивно-методичні матеріали до самостійної роботи.
5. Перелік компетенцій, які отримує слухач після проходження занять в умовах неформального навчання.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Проаналізуйте роль освіти дорослих і стану ринку праці.
2. В чому полягає сутність освіти дорослих як ресурсу регіонального розвитку громад?
3. Чи вважаєте ви. Що освіта впродовж життя є складовою професійної мобільності фахівців? Поясніть свою думку.
4. Визначити роль установ неформальної освіти з навчання дорослих грамотності і базовим навичкам.

Тема 8

Відкриті системи освіти дорослих

Завдання 1. Скласти комплекс науково-педагогічної документації для установи з неформальної освіти дорослих

Література

1. Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні / Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Ніжин : Лисенко М. М., 2011. – 24 с.
2. Лук'янова Л. Б. Провідні особливості навчання дорослих / Л. Б. Лук'янова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – К.; Ніжин : Лисенко М. М., 2009. – Вип. 1. – С. 72–79.
3. Огієнко О. І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах : монографія / О. І. Огієнко / За ред. Н. Г. Ничкало. – Суми : Еллада, 2008. – 444 с.
4. Прийма С. М. Системи відкритої освіти дорослих: теоретико-методологічні засади проектування і функціонування : [монографія] / С. М. Прийма. – Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б.Хмельницького, 2015. – 324 с.
5. Професійне навчання дорослого населення: теоретико-методологічні засади: [монографія] / авт. кол.: Ничкало Н.Г., Радкевич В.О., Щербак О.І., Дорошенко Н.І., Василенко О.В., Скульська В.Є. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 266 с.

Методичні вказівки

Науково-педагогічна документація для установи з неформальної освіти дорослих містить документи організаційної і навчальної спрямованості.

До документів, що відображають організаційну спрямованість установи неформальної освіти відносять: положення (статут) установи, зразок угоди про співробітництво та соціальне партнерство, план заходів.

До документів, що відображають навчальну спрямованість установи неформальної освіти відносимо навчально-методичні комплекси (НМК), які визначають сукупність дидактичних і методичних документів, спрямованих на реалізацію освітніх послуг.

Такий підхід до планування та організації й проведення навчального процесу дозволяє ефективно реалізувати напрями діяльності установи неформальної освіти.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Охарактеризувати тенденції розвитку відкритих систем освіти дорослих: досвід США, Франції, Німеччини.
2. Визначити особливості співпраці між установами формальної і неформальної освіти дорослих.
3. Проаналізувати напрями взаємодії місцевих громад та соціальних партнерів щодо розвитку освіти дорослих.
4. Відобразити структуру відкритих систем освіти дорослих у науково-педагогічній документації установ неформальної освіти.